

4) доступ до інформаційних ресурсів, держателями яких виступають інші суб'єкти, без суттєвих обмежень.

Отже, управління документообігом в суді є складовою організаційного забезпечення діяльності судів і виступає основою діяльності та забезпечення належного здійснення судами головної їх функції – правосуддя. Враховуючи наведені завдання та чинники здійснення управління документообігом в суді, можемо виокремити тезу стосовно необхідності вдосконалення та поліпшення наявної системи документообігу в судах, що є темою для подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Бандурка О. М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. Х.: Основа. 1996. 398 с.

2. Інструкція з діловодства в місцевих та апеляційних судах України : Наказ Державної судової адміністрації України від 20.08.2019 року № 814. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0814750-19#Text> (дата звернення: 09.12.2020).

3. Навчальна програма дистанційного курсу (в режимі он-лайн) «Судове адміністрування». Київ, 2016. 300 с.

Хрякова Н.О.

студентка 1 курсу магістратури,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ЕФЕКТИВНІСТЬ СУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПОНЯТТЯ ТА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ

Ефективність та якість судочинства, діяльності судової системи – є невід'ємною складовою якості та ефективності державної діяльності вцілому, оскільки судова влада є однією із трьох гілок влади. Зростання ефективності судової діяльності прямо пропорційне зростанню довіри громадян до судочинства, віри у панування верховенства права у державі.

Загальнонаукова інтерпретація ефективності полягає у тому, що вона розглядається як явище, що відбиває співвідношення між ціллю її заснування та результатом функціонування. Під ефективністю судової системи слід визначити здатність судової влади здійснити судове

провадження розумні строки за дотримання принципів справедливості та законності судочинства, а також, забезпечуючи права особистості, та повне та швидке виконання прийнятих судом рішень.

Ефективність судової діяльності є різноплановим явищем, яке включає як зовнішні аспекти її підвищення (наприклад, державне фінансування, чітка законодавча база діяльності суду), так і внутрішні (зокрема дієве адміністрування у суді, наявність достатнього матеріально-технічного забезпечення діяльності суддів). Існують різноманітні критерії для визначення ефективності судової діяльності, зокрема можна виділити скільки часу потрібно на розгляд справ, якою є кількість справ, розгляд яких не закінчено, якість виконання прийнятих суддею рішень, наскільки значним є штат технічних працівників, кількість і якість інфраструктур (з окремим урахуванням приміщень та інформаційних технологій) тощо.

Стандарти ефективності, які сформовані на міжнародному рівні, є тими керівними напрямками подальшого розвитку судової реформи в Україні, що допоможуть сформувати у державі досконалу судову систему та як результат подолати кризу судової системи, на яку неодноразово у своїх рішеннях звертав увагу ЄСПЛ (наприклад, «Волков проти України»). У міжнародних актах неодноразово закріплюється важливість ефективної суддівської діяльності. Так, для прикладу, у ст. 6 (яка має назву «Ефективність») Загальної (Універсальної) хартії судді, ухваленої 17 листопада 1999 р. Центральною Радою Міжнародної Асоціації Суддів в Тайпеї (Тайвань) відзначається, що суддя має ефективно і старанно виконувати свої обов'язки без будь-яких невинуватених затримок [1].

Основоположним актом європейського рівня, що закріплює стандарти ефективності є Рекомендація СМ/Рес (2010) Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки (ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи 17 листопада 2010 р. на засіданні заступників міністрів). У Розділі V – незалежність, ефективність і ресурси, вказується, що для захисту прав та свобод осіб, а також для правової визначеності у державі необхідною умовою є дієвість суддів та судової системи. Дієвість – це прийняття якісних рішень упродовж розумного терміну після справедливого розгляду справ. Судді зобов'язані забезпечувати ефективне управління справами, за які вони несуть відповідальність, включаючи виконання рішень, які входять до їх юрисдикції. Органи влади, які відповідають за організацію та функціонування судової системи, зобов'язані забезпечувати суддям умови,

що дають їм змогу виконувати свою місію та досягати ефективності, захищаючи й поважаючи незалежність і неупередженість суддів [2].

Також у даній рекомендації звертається увага, що для підвищення ефективності судової системи держава має забезпечувати судову систему необхідними для її функціонування матеріально-технічними та інформаційними ресурсами, сприяти адмініструванню судів, а також впроваджувати системи оцінювання суддів органами судової влади [2].

Висновок № 3 (2002) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо принципів та правил, які регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, питання етики, несумісної поведінки та безсторонності вказує, що ефективність судової системи також вимагає від суддів високого рівня професійної свідомості. Для забезпечення цього судді повинні мати належну кваліфікацію, що має досягатися шляхом навчання та подальшого підвищення рівня власних професійних компетентностей [3, с. 128].

Висновок № 14 (2011) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо правосуддя та інформаційних технологій (прийнятий КРЕС на 12-ому пленарному засіданні (Страсбург, 7-9 листопада 2011 року) також звертає увагу на стандарти, які можуть підвищити ефективність судової діяльності. Так, використання ІТ покращує доступ до судочинства, а також підвищує його ефективність та прозорість. Тому в рекомендації КРЕС йдеться про те, що доступ до судочинства має покращуватися, в тому числі, і за рахунок використання ІТ, тому держави повинні проявляти для досягнення цього відповідну фінансову підтримку [3, с. 288].

Висновок № (2013) 16 Про відносини між судьями та адвокатами, прийнятий на 14-му пленарному засіданні КРЕС (м. Страсбург, 13-15 листопада 2013 р. також відзначає, що конструктивні відносини між судьями та адвокатами покращать якість та ефективність здійснення судочинства, оскільки це допоможе досягнути справедливого вирішення спору відповідно до закону в розумні строки [3, с. 561].

У випрацюванні стандартів ефективності правосуддя важливу роль відіграє Європейська комісія з питань ефективності судочинства (CEPEJ) (<https://www.coe.int/en/web/cepej/home/>). Метою CEPEJ є підвищення ефективності та функціонування правосуддя в державах-членах, а також розвиток та впровадження інструментів, прийнятих Радою Європи з цією метою. Завданнями цієї організації є аналіз результатів діяльності

судової системи та виявлення труднощів, з якими вона стикається, а також визначення конкретних шляхів її вдосконалення.

У часи пандемії актуальність підвищення ефективності судової діяльності у рамках державної політики постала особливо гостро. Так, 10 червня 2020 року у місті Страсбург СЕРЕЖ було підготовано Декларацію СЕРЕЖ «Отримані уроки і виклики, які постали перед судовою владою під час пандемії COVID-19 і після неї». В ній вказується, що «криза не може бути виправданням недоліків судової системи, тим паче, зниження стандартів або порушення правових гарантій. Така криза у сфері охорони здоров'я може повторитися. Судові системи мають бути готовими, зокрема, коли мова йде про ефективні рішення для забезпечення безперервності роботи судів та доступу до правосуддя з дотриманням прав людини». Дана Декларація звертає увагу на важливі принципи, які мають дотримуватися за для досягнення ефективності правосуддя у тому числі і в кризовий час: дотримання основоположних прав та свобод громадян; доступ до правосуддя (має бути наявним не зважаючи на карантин); забезпечення безпеки осіб (забезпечення охорони здоров'я і безпеки усіх працівників системи правосуддя, а також відвідувачів судів); моніторинг документообігу, якості та виконання (голови судів, судді та органи, відповідальні за організацію роботи судів, повинні продовжувати здійснювати моніторинг і управління справами відповідно до своїх обов'язків навіть дистанційно); кіберправосуддя (звернення до інформаційних технологій); навчання (підвищення кваліфікації у судах необхідно адаптувати до потреб, що виникають, включаючи застосування ІТ); прогресивне правосуддя (пандемія COVID-19 стала приводом для впровадження інноваційного порядку дій в надзвичайних ситуаціях, тому необхідно розробити стратегію трансформації судової влади з метою застосування переваг нещодавно прийнятих рішень) [4].

Таким чином, ефективність судової діяльності – ключовий аспект у підкресленні особливої та засадничої ролі суду в суспільстві, оскільки є індикатором для визначення результативності та якості правосуддя у державі. А стандарти ефективності судової діяльності у міжнародному просторі є так званою «дорожньою картою» для формування прогресивного судочинства з пануванням верховенства права і законності у державі та справедливого судового провадження.

Список використаних джерел:

1. Загальна (Універсальна) хартія судді: прийнята та ухвалена Центральною Радою Міжнародної Асоціації Суддів в Тайпеї (Тайвань) від 17.11.1999 року // База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j63#Text (дата звернення: 07.12.2020).
2. Рекомендація СМ/Рес (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки: прийнято та ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи 17 листопада 2010 р. на 1098 засіданні заступників міністрів // База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a38#Text (дата звернення: 07.12.2020).
3. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ, 2015. 708 с.
4. Декларація СЕРЕЖ «Отримані уроки і виклики, які постали перед судовою владою під час пандемії COVID-19 і після неї» від 10 червня 2020 року // European Commission for the Efficiency of Justice (СЕРЕЖ) URL: <https://rm.coe.int/cepej-declaration-on-lessons-learned-cepej-2020-8rev/16809ede8b> (дата звернення: 07.12.2020).